Turvallisemman tilan periaatteet

- **Syrjinnästä vapaa alue:** Emme hyväksy syrjintää tai häirintää missään muodossa. Arvostamme kaikkia yhdenvertaisina ja kunnioitamme moninaisuutta.
- **Itsemäärittely- ja määrittelemättömyysoikeus:** Kunnioita jokaisen oikeutta määritellä tai olla määrittelemättä itsensä. Älä tee oletuksia kenenkään ominaisuuksista.
- **Hyväntahtoisuus:** On inhimillistä tehdä virheitä. Erehtyä saa, ja kysymällä asiat selviävät. Oletuksena on, että kaikki osallistuvat keskusteluun hyväntahtoisesti omista lähtökohdistaan.
- **Kunnioitus:** Jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseensä ja velvollisuus kunnioittaa muiden mielipiteitä. Syrjivät asenteet eivät ole mielipiteitä.
- **Puheeksi ottaminen:** Ota asiat puheeksi. Itsestäänselvyyksiä ei ole olemassa. Opettele sekä antamaan että vastaanottamaan kunnioittavaa ja rakentavaa palautetta.
- **Tilan antaminen:** Anna tilaa toisille. Huolehdi että kaikki tulevat keskustelussa kuulluksi ja pääsevät osalliseksi.
- **Itsestä huolehtiminen:** Huolehdi omasta jaksamisestasi itsellesi sopivilla tavoilla!
- **Jos havaitset syrjintää, rasismia tai häirintää, puutu tilanteeseen**.

Opetushallituksen päivittyvä ohje periaatteiden käyttöönottoon
Julkaistu 19.5.2025

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet – koulutuswebinaari 13.11.2026

Ohjelma

13.00 Tervetuloa!
opetusneuvos Katri Kuukka, Opetushallitus

13.05 Lukutaitokoulutusta koskeva lainsäädäntö
erityisasiantuntija Laura Ruuskanen, työ- ja elinkeinoministeriö

13.15 Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja sisällöt
opetusneuvos Katri Kuukka

13.30 Lukutaitoa kotoutujille Porvoossa
kotoutumiskoulutusten vt. päällikkö, S2-opettaja Sanna Markkanen, Porvoon kansalaisopisto

13.50 Keskustelua ja kysymyksiä

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet

Koulutuswebinaari 13.11.2026

Opetusneuvos Katri Kuukka

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden perustelut

- Opetushallitus määrää lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet (Laki kotoutumisen edistämisestä 861/2023, 26a §)
- opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista
- koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta

Valmistelu

- laadinnassa hyödynnettiin ensisijaisesti OPH:n 2017 laatimaa Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositusta, lisäksi Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteita (Opetushallitus 2012) ja Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lukutaitovaiheen koulutuksen osuutta (Opetushallitus 2018)
- laadinta yhteistyössä Opetushallituksen ja työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijoiden kanssa virkatyönä: Opetushallituksesta opetusneuvos Katri Kuukka ja opetusneuvos Sonja Hyvönen ja työ- ja elinkeinoministeriöstä erityisasiantuntija Laura Ruuskanen
- laadintaprosessissa mukana myös OPH:n vapaan sivistystyön asiantuntijat, opetusneuvos Heikki Tulkki ja asiantuntija Mirka Råback
- lisäksi konsultoitiin lukutaito- ja kotoutumiskoulutuksen kentän asiantuntijoita
- Opetushallituksessa sisäinen ohjausryhmä

Koulutuksen tavoitteet ja laajuus

- lukutaitokoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen, luku- ja kirjoitustaidon sekä muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä
- koulutuksen on sisällettävä suomen tai ruotsin kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta ja opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä perustaitoja ja valmiuksia
- koulutuksen laajuus 50 opintopistettä ja kesto lähtökohtaisesti yksi vuosi
- koulutus voidaan jakaa moduuleihin esimerkiksi siten, että opiskelijat, joilla on alkava lukutaito, suorittavat useamman moduulin eli pidemmän koulutuksen kuin opiskelijat, joilla on jo kehittyvä lukutaito
- lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi tavoitteena on opiskelijan monilukutaidon kehittäminen
- monilukutaidon tavoitealueet: vuorovaikutustilanteissa toimiminen, tekstien lukeminen ja tulkitseminen, kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstien tuottaminen, digitaaliset taidot sekä numeeriset ja matemaattiset taidot
- tavoitteena myös laaja-alainen osaaminen, jota opiskelija tarvitsee arjessa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa toimimiseen: monilukutaidon lisäksi oppimisen taidot ja opiskelutaidot, hyvinvointitaidot, ympäristötaidot ja kulttuuriset taidot

Mitä ja miksi monilukutaito?

- monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tunnistamisen, lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja
- monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitykseen: tekstejä ovat kuvat, videot, graafit, uutiset, mainokset, sosiaalinen media, digitaaliset sisällöt ja myös tekoälyn avulla tuotetut sisällöt perinteisten kirjoitettujen tekstien lisäksi
- monilukutaitoon kuuluu monia lukutaitoja: kuvanlukutaito, medialukutaito ja numeerinen lukutaito
- monilukutaitoon sisältyy taito tarkastella tekstien sisältöä kriittisesti eli arvioida niiden luotettavuutta, alkuperää ja ilmaisukeinoja sekä tekstin kontekstin ymmärtäminen: teksti kytkeytyy aina tilanteeseen, tavoitteeseen ja ympäristöön
- opiskelijat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita ympärillään olevaa yhteiskuntaa ja vahvistaakseen osallisuuttaan siinä
- monilukutaidon kehittämisessä lukutaitokoulutuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri työtapoja ja monipuolisia oppimisympäristöjä

Lukutaitokoulutuksen opiskelijoiden luku- ja kirjoitustaito koulutuksen alkaessa

Alkava lukutaito	Opiskelijalla ei ole ollut mahdollisuutta opiskeluun kotimaassaan tai muualla lukutaidon saavuttamiseksi, ja hän aloittaa lukutaidon opiskelun aikuisiällä.
Kehittyvä lukutaito	Opiskelijalla on teknistä luku- ja kirjoitustaitoa jollakin kirjoitusjärjestelmällä, mutta etenkin lukutaidon sujuvuus, tarkkuus, nopeus ja luetun ymmärtäminen sekä kirjoitustaidon sujuvuus ja tarkkuus kaipaavat vielä harjoitusta.
Lukutaito ei-aakkosellisella kirjoitusjärjestelmällä	Opiskelijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito sellaisella kielellä, jossa käytetään muuta kuin aakkosellista kirjoitusjärjestelmää (esim. mandariinikiina). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kielellä kuin oppijan ensikielellä (kieli, johon yksilö on ensimmäiseksi sosiaalistunut), kuten opetuskielellä, maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä.
Lukutaito ei-latinalaisella kirjaimistolla	Opiskelijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito ei-latinalaisella kirjaimistolla (esim. arabia, venäjä, thai, kreikka, korea). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kuin opiskelijan ensikielellä, esim. opetuskielellä, maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä.

Lukutaitokoulutuksen toimintakulttuuri

- lukutaitokoulutuksen toimintakulttuuri perustuu kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden arvostamiseen
  - yhteisössä tunnistetaan monimuotoisuus sekä omat ennakkoluulot ja sitoudutaan yhdenvertaisuutta edistäviin toimintatapoihin
- keskeistä on kielitietoinen toimintakulttuuri, jossa monikielisyys nähdään voimavarana
  - opetus tukee käsitteiden, sanaston, tekstien ja eri kielenkäyttötilanteiden oppimista
  - opiskelijoiden ja henkilöstön kielivarantoja hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti opetuksessa ja ohjauksessa
- monikielisyys tukee mediaatiota eli viestien, ajatusten ja kulttuuristen tulkintojen välittämistä
  - mediaation tavoitteena on yhteisen ymmärryksen rakentaminen ja vuorovaikutuksen tukeminen

Arviointi lukutaitokoulutuksessa

Arviointi lukutaitokoulutuksen aikana

- opiskelijan taitoja ja osaamista arvioidaan suhteessa koulutuksen tavoitteisiin ja opiskelijalle asetettuihin henkilökohtaisiin tavoitteisiin
- opiskelijan itse- ja vertaisarviointitaitoja vahvistetaan
- arvioinnissa painottuu ohjaava ja kannustava palaute
- arvioinnissa ja arviointipalautteessa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä
- koulutuksen aikainen arviointi tuottaa opettajalle tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa häntä reflektoimaan opetusmenetelmien toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta

Arviointi lukutaitokoulutuksen päättyessä

- koulutuksen päättyessä opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin: yleinen edistyminen, monilukutaidon tavoitealueiden saavuttaminen
- todistukseen tieto siitä, onko opiskelija saavuttanut sellaisen lukutaidon, että hän voi siirtyä lukutaitoa edellyttäviin koulutuksiin tai muihin palveluihin, lisätietoa erillisellä liitteellä
- jos opiskelija on lukutaitokoulutuksen päätteeksi saavuttanut jollakin kielitaidon osa-alueella (puhuminen, kirjoittaminen, luetun ymmärtäminen, kuullun ymmärtäminen) vähintään taitotason A1.1 (Kehittyvän kielitaidon asteikko), saavutettu taitotaso merkitään todistukseen
- jos opiskelija on saavuttanut vähintään taitotason A1.1 kaikilla neljällä kielitaidon osa-alueella, koulutuksen päätteeksi annetaan lisäksi yleisarvio opiskelijan taitotasosta (ei merkitä todistukseen)

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

- koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja kohderyhmän kuvaus
- koulutuksen laajuus ja kesto
- koulutuksen joustava järjestämistapa ja rakenne, kuten esimerkiksi koulutuksen jakaminen moduuleihin
- kuvaus toimintakulttuurista, oppimisympäristöstä ja työtavoista
- menettelytavat opiskelijan kieli- ja lukutaidon lähtötason ja olemassa olevan osaamisen selvittämiseksi ja tiedon dokumentoimiseksi
- opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta
- koulutuksen yleiset tavoitteet ja suomen tai ruotsin monilukutaidon tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- ohjauksen tavoitteet, opiskelijan tukeminen ja tuen järjestäminen sekä kuvaus ohjaukseen osallistuvien henkilöiden tehtävistä
- opiskelijan oppimisen arviointi, arvioinnin muodot ja käytännöt opiskelun aikana ja koulutuksen päättyessä sekä palautteen antamisen muodot ja käytännöt
- todistus ja siihen merkittävät tiedot koulutuksen päätyttyä
- yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa
- Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla lakisääteiset tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jotka voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Koulutuksen järjestämisessä huomioitavaa

- lukutaitokoulutuksen opetus on lähtökohtaisesti lähiopetusta ❣️ ❣️ ❣️
- niillä alueilla, joissa omia lukutaitokoulutuksen opetusryhmiä ei voida muodostaa vähäisen opiskelijamäärän vuoksi, lukutaitokoulutus voidaan toteuttaa siten, että lukutaitokoulutusta tarvitsevia opiskelijoita opetetaan eriytetysti kotoutumiskoulutuksen ryhmissä
- koulutuspalvelun tuottajan latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavat opinnot ovat edelleen kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmassa, mutta käytännössä niitä voi toteuttaa myös osana lukutaitokoulutusta, jos jollain alueella on tarjolla lukutaitokoulutus, jonka loppuvaiheeseen latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamista tarvitsevia opiskelijoita voi osallistua
- latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavat opinnot voi rakentaa toisaalta myös esim. kotoutumiskoulutuksen hitaan polun sisään

Monilukutaidon tavoitealueet ja tavoitteet

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen ja mediaatio	Tekstien lukeminen ja tulkitseminen	Kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstin tuottaminen
Opiskelija osaa toimia arjen vuorovaikutustilanteissa ja käyttää niissä tarkoituksenmukaisia ilmaisuja.	Opiskelija osaa tunnistaa ja tuottaa äänteitä, kirjaimia, tavuja ja sanoja.	Opiskelija osaa tuottaa kirjaimia käsin ja digitaalisilla välineillä.
Opiskelija osaa tunnistaa puheen pääajatuksen tutuissa tilanteissa ja seurata yksinkertaisia keskusteluja.	Opiskelija osaa lukea sanoja, lauseita, virkkeitä ja lyhyitä tekstejä tutuista aiheista.	Opiskelija ymmärtää äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen ja kehittää teknistä kirjoitustaitoaan.
Opiskelija osaa työskennellä itsenäisesti, toimia opiskeluryhmässä ja osallistua yhteiseen työskentelyyn.	Opiskelija osaa löytää yksinkertaisesta tekstistä yksittäistä tietoa ja tunnistaa tavallisimpia arjen tekstejä.	Opiskelija osaa kirjoittaa suomen tai ruotsin kielen keskeisiä äänteitä ja hallitsee oikeinkirjoituksen perusteita.
Opiskelija osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Opiskelija osaa lukea sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä ymmärtäen niiden merkityksen.	Opiskelija osaa kirjoittaa arjen tarpeisiin liittyviä sanoja, fraaseja ja lyhyitä viestejä.
Opiskelija osaa hyödyntää vuorovaikutustilanteissa erilaisia viestintävälineitä.	Opiskelija osaa käyttää tekstin ymmärtämisen tukena kuvia ja muita visuaalisia vihjeitä.	Opiskelija osaa hyödyntää kirjoittamista opiskelun, arjen asioinnin ja muistamisen tukena.

Monilukutaidon tavoitealueet ja tavoitteet

Digitaaliset taidot	Numeeriset ja matemaattiset taidot
Opiskelija osaa digitaalisten laitteiden, palveluiden ja oppimisympäristöjen käytön perusteet.	Opiskelija osaa tunnistaa ja käyttää lukusanoja, numeroita ja matematiikan perusmerkkejä arjen tilanteissa.
Opiskelija osaa viestiä ja toimia vuorovaikutuksessa digitaalisissa ympäristöissä.	Opiskelija osaa käyttää lukuja peruslaskutoimituksissa ja hyödyntää peruslaskutoimituksia arjen tilanteissa.
Opiskelija osaa etsiä ja käyttää tietoa digitaalisista ympäristöistä.	Opiskelija osaa ilmaista lukujen avulla määrää, järjestystä ja vertailua, tunnistaa keskeisimpiä mittayksiköitä ja käyttää mittavälineitä.
Opiskelija osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti digitaalisissa ympäristöissä.	Opiskelija tunnistaa aikaan liittyviä käsitteitä ja käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti.
	Opiskelija osaa tulkita ja käyttää numeroilla ilmaistua tietoa digitaalisessa asioinnissa ja arjen palveluissa.

Esimerkkejä sisällöistä

Vuorovaikutustilanteissa toiminen ja mediaatio	Tekstien lukeminen ja tulkitseminen	Kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstin tuottaminen
Opiskelija osaa tunnistaa puheen pääajatuksen tutuissa tilanteissa ja seurata yksinkertaisia keskusteluja.	Opiskelija osaa tunnistaa ja tuottaa äänteitä, kirjaimia, tavuja ja sanoja.	Opiskelija osaa tuottaa kirjaimia käsin ja digitaalisilla välineillä.
Harjoitellaan tavallisimpia fraaseja ja kohteliaita ilmaisuja.	Harjoitellaan äänteiden ja kirjainten erottamista, tunnistamista ja tuottamista sekä niiden välisen yhteyden ymmärtämistä.	Harjoitellaan käden hienomotoriikkaa, tarkoituksenmukaista kynäotetta, kirjoitussuuntaa sekä kirjainten muotojen hahmottamista.
Harjoitellaan yksinkertaisia keskusteluja.	Harjoitellaan äänteiden ja kirjainten yhdistämistä tavuiksi ja sanoiksi.	Harjoitellaan kirjoittamista isoilla ja pienillä kirjaimilla sekä käsin että digitaalisilla välineillä.
	Harjoitellaan isojen ja pienten kirjainten erottamista.	
	Harjoitellaan käsitteitä kirjain, äänne, tavu ja sana.	

Esimerkkejä sisällöistä

Digitaaliset taidot	Numeeriset ja matemaattiset taidot
Opiskelija osaa digitaalisten laitteiden, palveluiden ja oppimisympäristöjen käytön perusteet.	Opiskelija osaa tunnistaa ja käyttää lukusanoja, numeroita ja matematiikan perusmerkkejä arjen tilanteissa.
Harjoitellaan kirjautumista laitteille ja palveluihin, laitteiden peruskäyttöä, profiilin luomista ja selaimen käyttöä.	Harjoitellaan lukukäsitteen ymmärtämistä sekä lukusanojen, numeroiden ja matematiikan perusmerkkien tunnistamista ja kirjoittamista.
Harjoitellaan digitaalisten palvelujen käyttöä arjen asioinnissa ja opiskelussa, kuten tehtävien tekemisessä ja palauttamisessa.	Harjoitellaan niiden käyttöä (esimerkiksi puhelinnumerot, osoitteet ja aikataulut).
Tutustutaan vahvaan tunnistautumiseen (esim. pankkitunnukset).	Harjoitellaan ymmärtämään lukusanojen ja lukumäärien vastaavuutta sekä lukujonoja.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

Kotoutuminen – ePerusteet
https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukutaitokoulutus
HUOM! PÄIVITETÄÄN!
toimeenpanon tuki: perusopetus@oph.fi
ePerusteiden tuki: eperusteet@oph.fi
KOTO-työkalu:
Ohjeet KOTO-työkaluun koulutuksen järjestäjille - ePerusteet